

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

De Iustitia Et Iure, Continens Tractatus De Prudentia, Fortitudine, &
temperantia, de Ieiunio, & Iustitia generaliter sumpta, de Iustitia
commutativa, nempe de Pactis, & Contractibus in genere, de Promissione,
& Donatione liberali, de Commodato, & Deposito, de Mutuo, & Vjura, de
Emptione, & ...

Castro Palao, Fernando de
Lugduni, 1669

Punct. V. Ex quibus bonis coniuges dotem suis filiabus designare
censeantur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76677](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76677)

fructibus alere, & dotare foretes inopes recte potest, cum opus sit pietatis, & naturalis obligationis, & ini maxime confo-

7 Difficultas autem est. An excoletur frater ab hac obligatione alendi & dotandi foretem inopem, si adit eius mater, vel anus patrem, aut matrem qui dotem, & alimenta constituitur valeat: Et questio procedit non de fratre parentis hærede quatenus talis est, hic enim cum patrem repræsentet, mirum non est quod vigenus omnibus obligetur. Sed procedit de fratre quatenus talis est. Et hunc credo stante matre, aut alio ascendente diuite deobligatum esse. Sicuti docuit plures referens Ant. Gomez leg. 40. Tauri num. 75, Molin. de primogen. lib. 2. cap. 1. num. 68. Quia omnes ascendentes præferuntur fratri in successione Authent. defuncto. Cod. ad Tertul-

§. III.

De hærede obligato alere, & dotare filias.

- 1 Hæres æquè ac defunctus obligatur.
2 Proceat cum hæredes integram substantiam ex qua dos constituitur accipit.
3 Si hæres filius sit non obinde ab hac obligatione excusatur.
4 Filiabus hæretici filius neque dotem neque alimenta præstare tenetur.
5 Interim autem ac delictum declaratum est, neque dos, neque alimenta sunt deneganda.

1 Communis est sententia quam refert, & sequitur Ferdinand. Rebell. lib. 5. q. 4. num. 7. hæredem obligatum esse æquè ac defunctus obligabatur illius personam repræsentat, & consequenter illius obligationem suscipit. Sicuti colligitur ex leg. postulant. ff. Ad Trebellian. Unde cum pater præ omnibus continetis obligatus est filias alere, & dotare illius hæres eadem obligatione tenebitur.

2 Hoc autem procedit, cum hæres integram substantiam patris, ex qua dos constituenda est, acceperit. Nam si hæreditas paterna in omnes filios distributa sit iuxta regium Castellæ ius, nullatenus videtur frater titulo hæredis obligari posse ad foretes inopes, & insufficientem legitimam habentes dotandas, quia pater non fuit obligatus, neque obligari potuit filias ex legitima aliis filiis pertinente dotare.

3 Quod si hæres filius sit non obinde ab hac obligatione præstandi alimenta, & dotem filibus excusatur. Sicuti pluribus comprobat Petr. Barbosa dicitur 4. p. leg. 2. n. 84. ff. soluto matrimonio, quia hæc est obligatio bonis paternis annexa quam filius recipiendo bona excurrere non valet.

4 Ab hac tamen regula excipienda sunt filie hæretici, quibus non tenetur filius dotem, neque alimenta ex bonis patris præstare, quin potius dotem post commissum paternum delictum concessam repetet in desertionem, & punitionem tanti criminis, iuxta cap. urgentis de hæreticis. & leg. quisquis emancipat. Cod. Ad leg. Jul. maiest. Neque se defendere possunt ex eo quod nate sint ante patris delictum. Nam patris delicto commissio sicuti ipse omnibus bonis acta priuatur, etiam priuatur filij iure illis succedendi.

Interim autem ac delictum declaratum non est, neque alimenta deneganda sunt, neque dos à patre concessa auferenda, aliàs pernam fortè sine culpa sustinerent, & possessione iuste comparata spoliarentur. Vt tradit Couarrua. 2. p. decret. c. 6. §. 8. num. 9. Simancas de catholic. instr. c. 9. num. 35. Petr. Barbosa d. 4. p. 1. n. 84. ff. soluto matr. Rebell. lib. 5. q. 4. num. 33. & seq.

PUNCTUM V.

Ex quibus bonis coniuges dotem suis filiabus designate censentur?

- 1 Cum aliquis omnium bonorum socius nuptui tradit filiam ex bonis communibus dos exsoluitur, cum nulla alia sint bona præter communia.
2 Si matrimonium contrahatur per contractum medietatis omnium bonorum, coniux dotans filias ex communibus bonis censendus est dotare.
3 Si autem absque vlla bonorum communicatione contrahatur, Ferd. de Casco de iust. & iurc. Pars II.

dos à patre filia communi promissa ex bonis solius patris sumenda est.

- 4 Inspeco iure nostro regio siue pater simul cum matre, siue solus dotem filia communi promittat, promittere censetur ex bonis communibus superlucrat.
5 Si bona superlucrata nulla essent, & maritus simul cum uxore dotem promitteret, censendi sunt pro mediocritate præstare promissionem.
6 Dissoluto matrimonio potest pater dotans filiam communem exsoluere dotem ex bonis superlucrat. tam propriis, quam uxoris.
7 Hoc in nostro regno vix locum habere potest.
8 Si maritus filiam prioris matrimonij docet ex bonis superlucrat. communibus, ea dos debet computari in partem qua ipsam dissoluto matrimonio contingat.
9 Nisi filia nuptui vivo qui speretur totam familiam deserens.

PRæmitto, cum aliquis omnium bonorum socius nuptui tradit filiam ex bonis communibus dos exsoluitur, cum nulla alia sint bona præter communia. Dissoluta tamen societate grauis est controuersia, an dos soluta debeat omnibus sociis imputari, an tantum ad iudicanda parti socij dotantis. Negant omnibus sociis imputandam esse Decius in Authent. quæ locum num. 9. Cod. de collat. Ruinus cons. 104. lib. 1. Rebell. lib. 5. q. 5. n. 3. in fine. & alij permulti relati ab Antonio Gabriele lib. 3. commun. opin. tit. de iure dotium conclus. 2. Ducuntur, quia hæc dotis solutio non est solutio debiti occasione societatis contracti. Non igitur debet omnibus sociis imputari. Rectius tamen contrarium censuerunt Roland. à Valle cons. 9. lib. 1. Menoch. de arbitrar. casu 127. num. 2. Fachin. lib. 8. contr. c. 4. & lib. 12. cap. 12. & colligitur ex l. societatem vniuersarum ff. pro socio, & l. as alienum ff. eodem tit. & l. ex parte §. filius ff. familia eriscunda. Et ratio efficax est. Nam eo ipso quo socij omnia sua bona inter se communicant, consequenter communicant debita, & obligationes, vt ex prædictis bonis fiat satisfactio, cum debita non nisi ex bonis communicatis, & consequenter communibus soluenda sint. Ergo facta solutione bona quæ superfluerint diuidenda sunt, quin debita vnus socij soluta ipsi tantum impentur. Secus esset in societate particulari, nisi speciale pactum intercederet iuxta leg. si socius pro filia, ff. pro socio.

Hinc inferendum est, si matrimonium contrahatur per contractum medietatis omnium bonorum, sicuti contrahitur in Lusitania, coniux dotans filias ex communibus bonis censendus est illas dotare. Neque postmodum dissoluto matrimonio patri potius quam matri dos imputanda est. Vt bene ex communi sententia resoluit Rebell. lib. 5. q. 5. n. 3.

Si autem contrahatur matrimonium absque vlla bonorum communicatione sicuti in speco iure communi contrahitur; dos à patre filia communi promissa ex bonis solius patris sumenda est, l. fin. Cod. de doris promiss. l. 8. tit. 1. p. 4. quia ipsi incumbit nuptui filias tradere, matri autem non nisi in subsidium, & patre deficiente. Si autem vtrique tam mater quam pater dotem filia constituerent, eo ipso censentur pro dimidio concurrere. Vt colligitur apertè ex leg. neos. §. cum in tabulis ff. de duobus reis. & aduertit Molin. disp. 4. q. 4. §. quando. Quod sine dubio verum est cum vxori tempore promissionis suppetunt alia bona præter dotalia. Si autem nulla alia bona haberet. Variant Doctores, an inde aliquam obligationem subiret? Et probabilius reputo secluso iuramento nulla obligatione teneri, quia in speco communi iure non permittitur vxori bonorum dotarium alienatio nisi ex causa necessaria, quæ tamen in præsentem non intercedit, cum vxor necessitatem non habeat filias dotandi, cum bona parenti suppetunt.

Quod si in speco iure nostro regio sermo sit, siue pater simul cum matre, siue solus dotem filio communi promittat promittere censetur ex bonis communibus superlucrat. iuxta leg. 9. tit. 9. lib. 5. noua collect. de sumptum ex leg. 13. Tauri. Nam cum hæc iura ex coniugio communia sint, & obligatio dotandi filias ex coniugio proueniat, merito vtrique coniugi adiudicatur. Quod secus erat in speco iure communi, quia nec fructus dotis, nec lucra communicabuntur.

Si autem bona superlucrata nulla essent, aut essent insufficientia, & maritus simul cum uxore dotem promitteret censendi sunt pro medietate bonorum quæ ipsos contingit præstare promissionem. Secus esset, si solus pater promitteret, quia tunc de bonis propriis dos exsoluenda esset. Sicuti colligitur ex d. leg. 52. Tauri, quæ est l. tit. 9. lib. 5. noua collect. & tradit ibi Anton. Gomez num. 21. & 24. Gregor. Lopez leg. 6. gloss. 1. ad med. tit. 10. par. 5. & leg. 3. verbo el padre tit. 11. par. 4. Couarrua. lib. 3. resolut. cap. 19. numero 3. Marien. leg. 3. gloss. 7. numero 7. tit. 9. lib. 5. collect. Arzedo leg. 8. numero 10. Molin. disputat. 42. q. post med. Rebell. 2. part. lib. 5. quæst. 5. numero 4. & seq.

Difficultas autem est an dissoluto matrimonio possit pater dotans filiam communem exsoluere dotem ex bonis superlucrat. Et

cratis tam propriis quam vxoris; negant ex bonis vxoris exsoluendam esse Castellis ad d. l. 53. Tauri. & ibi Ant. Gom. n. 24. prope finem eo quod lex 8. tom. 9. lib. 5. desumpta ex l. 53. Tauri ex pres. se dixerit ex bonis superlucratum communibus dotem filia communis exsoluendam esse durante matrimonio Ergo tacite indicat illo dissoluto non esse ex bonis communiuibus soluendam. Præterquam quod iam non sunt bona communia sed vniuersiulque propria, cum dissoluta societate bona coniugum superlucrata inter superstitem, & hæredes defuncti diuidantur.

Contrariam sententiam veriorē, & in praxi frequentiorē defendunt Gregor. Lopez d. leg. 6. gloss. i. tit. 10. par. 5. Couarrua. 3. var. cap. 1. q. 1. ad finem. Mañen. leg. 3. gloss. 7. num. 8. eo quod hoc debitum dotandi filias communes inspecto iure nostro regis æquē competere patri, ac matri, cum sint bona superlucrata, quia in eum finem ea bonorum communicatio instituta est. Ergo dissoluto matrimonio reuertari non debent bona vxoris superlucrata ab hac obligatione.

7 Ceterum credo hanc controuersiam vix posse in nostro regno locum habere: Nam cum statutum sit, ne dotes legitimas filiorum excedat, dissoluto matrimonio per mortem vnius coniugis, dimidium bonorum superlucrorum quæ ipsam coniugebant inter hæredes diuiditur, & filiae communi applicatur sua pars. Ergo non est locus questioni, cum bona quæ ex parte vxoris filiae competere poterant, iam ipsi de facto sunt applicata. Sicuti aduertit Mol. disp. 424. n. medio.

Hucusque diximus de dote præstanda filiabus communibus. At si maritus filias habeat prioris matrimonij non leuis est controuersia, possint dotem constituere ex bonis superlucratum tam sibi quam vxori attingentibus, sicuti præstat cum filiæ sunt communes. Non desunt qui id affirmant, eo quod libera concedatur viro bonorum superlucrorum administratio, & alienatio maximè in causam piam sicuti præfens est.

8 Ceterum omnino dicendum existimo, etsi possit vir ex bonis communibus superlucratum dotem suæ filiae constituere, vt rectè potest, atamen cum obligatione computandi in partem quæ ipsam dissoluto matrimonio coniugat: Iniuriam namque vxori esset velle maritum ex illius bonis propria debita, & ante matrimonium contracta exsoluere. Sicuti rectè aliis relatis tradunt Rebell. lib. 5. q. 5. num. 11. Molin. disp. 424. ad finem.

9 Temperat autem & bene hanc Doctrinam Rebell. num. 12. ne procedat cum dos augetur vltra vires bonorum parentis, vt filia nubat viro qui speratur totam familiam defensorus, vxori eiusque filiis non leue commodum allaturus. Nam eo casu tanquam legitimis rerum dotalium administrator poterit ex bonis vxori competentibus dotis augmentum solvere absque vlla obligatione in suam partem ea impuandis.

PUNCTVM VI. De mensura dotis.

- 1 Mensura dotibus licite, & prudenter præscribenda est.
- 2 In spectro iure communi dotis mensura arbitrio prudentis relinquatur.
- 3 Iure regio mensura dotium præscripta est l. tit. 2. lib. 5. noue collect. iuncta leg. 19. Tauri.
- 4 Ex testamento melioratio occasione dotis seclusa fraude non prohibetur.
- 5 Non modo filia, sed neptes occasione matrimonij meliorari non possunt.
- 6 An aduersus prædictam dispositionem pactum de non meliorando aliquem ex filiis factum in fauorem filia nubentis affirmant aliqui.
- 7 Verior & probabilior est contraria sententia.
- 8 Satisfit argumentis prime sententia.
- 9 Onus probandi dotem excedere metam siue mulier possident, siue non incumbit dotem impugnanti.
- 10 Proponitur questio, an viuente dotante possit impugnari dos tanquam inofficiosa, Et à quibus.
- 11 Viuente marito non fraudis conscientia nequeum creditores alienationem reuocare.
- 12 Possit filios viuente patre excessum dotis petere probare contendit Azucedo.
- 13 Probabilior est contraria sententia.
- 14 Argumentis oppositis respondetur.
- 15 Pater promissionem dotis inofficiosa reuocare non potest.
- 16 An recipiens dotem excessum non teneatur in conscientia excessum restituere? Affirmant aliqui.
- 17 Sed consuetudine contrarium obseruatur.

1 Dvbiu esse non debet licite, & prudenter mensuram dotibus præscribi ferè ab omnibus nationibus, tum ne

dotantes depauperentur; tum ne aliis fratribus prædicentur tum vt mulieres obsequiosiores viuis sint. Sicuti latius præsequitur Mañen. leg. 1. gloss. 1. tit. 2. lib. 5. noue collect.

Inspecto vero iure communi dotis mensura arbitrio prudentis relinquatur, ea namque de congrua reputanda quam prudens iudicabat dignitatem personarum, patris consuetudinem, & facultatem dotantis ad se, suamque familiam alendam non excedere iuxta leg. 1. tit. 2. lib. 5. noue collect. ff. de iure dotium leg. filia. Sc. ibi Bart. ff. de legat. 3. Vnde contingere potest congruam esse dotem, tamen legitimam excedat, si personarum qualitas, aliaque circumstantie extimulata excessum exigant. Vt latè resoluit Bald. Nouel. de hoc 6. p. priuileg. 7. n. 3. Bæza lib. de non meliorandis ratione dotis fil. lib. c. 1. n. 6. & 9. & c. 2. Mañen. d. gloss. 1. & Azucedo ibi. Sanch. lib. 4. de matrim. disp. 2. n. 8.

At iure nostro regio mensura dotium præscripta est leg. 1. tit. 2. lib. 5. noue collect. iuncta leg. 19. Tauri. ibi enim præscribitur modus seruandus in his qui annuos redditus habent. Regula tamen omnibus communis est, ne legitimam dos excedat, ita vt neque tacite, neque expressè occasione dotis per contractum inter viuos vlla donatio, aut melioratio vltra legitimam facta intelligatur, sed ipso iure nulla sit. Vide Bæzam tract. de non meliorandis dotis filia. cap. 1. n. 9. & seq. Sanch. lib. 4. de matrim. disp. 2. n. 8.

Notanter dixi per contractum inter viuos, nam ex testamento hæc melioratio occasione dotis seclusa fraude non prohibetur, vt constat ex d. l. tit. leg. & aduertit Gaspar Bæza lib. de non meliorand. c. cap. 2. n. 1. Gutierrez de matrim. c. 6. n. 1. 15. Azucedo. d. leg. 1. num. 17. Mat. ca. gloss. 2. num. 1. & gloss. 1. num. 2. Consequitur autem fraus committi, si melioratio facta fuerit in testamento dependente à contractu inter viuos, vt si cum in matrimonio contractum sit, conuenienter patentes cum genero de melioranda filia. Evidens est si tempore testamenti agebatur de matrimonio, & vt ad effectum procederet melioratio in testamento facta est, hæc enim censetur facta in fraudem legis, & ex contractu. Vt bene aduertit Gutierrez & Azucedo. loc. cit.

Superfuit tamen aliquot difficultates circa huius legis dispositionem examinanda. Prima an hæc dispositio comprehendat non solum filias legitimas, sed etiam nepotes, ita vt auctus non possit causa matrimonij contrahendi meliorari tertio, & quinto suorum bonorum nepes? Affirmat comprehendit nepes sub d. l. tit. dispositione Gaspar Bæza lib. de non meliorand. ratione dotis filia. c. 1. n. 11. Et leg. Pelaez de meliorand. c. 1. p. q. 1. n. 19. ea præcipue ratione ducti, quia d. l. lex regia solum expresse sit filias, sub nomine filiarum comprehendit nepes debent, cum hæc dispositio bonum publicum respiciat, & rationes, ob quas in filiabus interdictum melioratio virentium procedunt in nepibus, cum indecentius sit occasione nepum dotantes depauperari aut aliis fratribus præiudicium inrogari, quam occasione filiarum depauperari parentes, aliisque fratribus præiudicare, maximè cum filiabus debita sit à patre dos, quæ tamen ab aucto non debetur nisi in subsidium.

Nihilominus etsi hæc sententia satis probabilis sit, veriorē existimo contrariam maritum sub dispositione d. l. tit. legis prohibentis occasione in matrimonij meliorari filias per contractum inter viuos comprehendit nepes, sicuti docuit Tellez Fernandez leg. 17. Tauri. num. 75. Mañen. leg. 1. gloss. 1. num. 6. tit. 2. lib. 5. noue collect. Didas Perez. repet. pragmat. conu. bo reuocatur. Azucedo. leg. 1. tit. 2. num. 14. Mouero, quia hæc dispositio legis est correctoria iuris communis, siquidem iure communi inspecto, & antequam regi Castellæ leg. 12. Tauri occasione matrimonij filia meliorari poterant. At in dispositione correctoria sub nomine filiarum non comprehenduntur nepes. Vt docuit Bart. in leg. liberorum. ff. de verbor. significat. & ibi Alciat. n. 12. Et Doctores in leg. galus. in finem ff. de liberis & posthumis. Neque rationes decidendi æquæ in nepce ac in filia procedunt, eo quod nepes non sic ab aucto ametur, sicuti amator filia debetur; leuior ergo occasio est vt quæ tamen filis omnibus debetur; leuior ergo occasio est vt occasione nepis depauperentur dotantes, & præiudicium filis inferatur.

Secunda: An aduersatur prædictæ dispositioni pactum de non meliorando aliquem ex filiis in fauorem filia nubentis? Affirmat aduersari Ioann. Gutierrez de iuram. c. 9. confirmat. l. p. c. n. 14. ductus quia lex regia in tertio vel quinto melioratur, sed ne tacite, aut expressè vltra legitimam meliorationem accipiantur ibi Ni se entienda ser meyorada tagita ni expresamente por ninguna manera de contracto entre viuos. At si prædictum pactum valet, & vi illius nullus alius melioratur, filia meliorata permanet non quidem aucto, sed in potentia, quantum pars tertij, & quinti bonorum defuncti. Secundo in prædicta lege cauetur, ne filia vltra legitimam aliquam meliorationem accipiat. At si nullus alius melioratur, accipit vltra legitimam sibi debitam eam partem tertij, & quinti